

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 5Co/4/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1516202305
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 08. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Oliver Kolenčík
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2023:1516202305.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Olivera Kolenčíka, a sudcov JUDr. Borisa Minksa a JUDr. Kataríny Marčekovej v spore žalobcu: Poľnohospodárska Pôda s.r.o., so sídlom Bratislava - mestská časť Nové Mesto, Sibírska 55, IČO: 44 138 369, zastúpený advokátskou kanceláriou: LawService, s.r.o., so sídlom Zvolen, Stráž 3/223, IČO: 36 861 723, proti žalovanej: N. O., narodená XX.XX.XXXX, bytom Y., T. XXX/XX, zastúpená advokátskou kanceláriou: BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Bratislava, Hviezdoslavovo námestie 25, IČO: 36 833 533, o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 24. septembra 2018, č. k. 10C/111/2016-174, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žalovanej voči žalobcovi priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Nitra ako súd prvej inštancie podľa § 12 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) rozsudkom zo dňa 24. septembra 2018, č. k. 10C/111/2016-174 žalobu zamietol a o trovách konania rozhodol tak, že žalovaná má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení rozsudku poukázal na to, že žalobca žalobou požadoval, aby súd určil, že je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území Y., obec Y., okres I., zapísanej Okresným úradom I., katastrálny odbor na LV č. XXXX, parcela registra „C“ evidovaná na mape určeného operátu, parc. č. XXXX druh pozemku: orná pôda o výmere 684 m².

2.2. Žalobu odôvodnil tým, že 17.6.2015 bola uzavretá kúpna zmluva medzi ním ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcim. Predmetom kúpnej zmluvy bol prevod vlastníckeho práva k uvedenej nehnuteľnosti. Návrh na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na základe tejto kúpnej zmluvy bol Okresnému úradu I., katastrálny odbor doručený 1.7.2015. Žalovaná od zmluvy odstúpila, pričom odstúpenie žiadnym spôsobom neodôvodnila a na odstúpenie neexistovali ani zmluvné a ani zákonné dôvody.

2.3. Žalobca mal naliehavý právny záujem na určení odstúpenia od zmluvy za neplatné, a teda určenie, že je vlastníkom nehnuteľnosti, pretože bez toho určenia je jeho právne postavenie neisté a jeho práva ohrozené. Dôkazom je aj uvedené konanie žalovanej, ktorá je momentálne evidovaná ako vlastníka nehnuteľnosti. Žalobca navyše zistil, že o nehnuteľnosti má záujem aj štát, pretože sa nachádza v lokalite nového priemyselného parku. Môže sa stať, že nehnuteľnosť bude vyvlastnená, resp. prevedená zo

žalovanej na štát a následne na investora, tak ako to vyplýva z investičnej zmluvy, pričom vzniká právna neistota pre štát aj investora vo veci, kto je skutočným vlastníkom a môže byť ohrozený aj verejný záujem.

3. Žalovaná navrhla žalobu zamietnuť. Namietala, že žalobca zamlčal okolnosti uzavretia kúpnej zmluvy, ako aj výsledok správneho konania o jeho návrhu na vklad vlastníckeho práva, z ktorých jednoznačne vyplýva, že kúpna zmluva je neplatná. Vklad vlastníckeho práva v prospech žalobcu na základe uvedenej kúpnej zmluvy bol na základe protestu prokurátora právoplatne zrušený, a preto bola v katastri nehnuteľností obnovená evidencia na neho ako vlastníka nehnuteľnosti. V súčasnosti už nie je vlastníčkou pozemku, pretože štát si voči nej uplatnil predkupné právo k tomuto pozemku a pozemok od neho kúpil. Pozemok bol následne predmetom vyvlastňovacieho konania a vlastnícke právo k nemu nadobudol navrhovateľ vyvlastnenia originálnym spôsobom, pričom výsledok tohto konania nebude mať na účinky vyvlastnenia žiadny vplyv. Bez ohľadu na skutočnosť, že kúpna zmluva je neplatná, žalobca sa vlastníkom pozemku nikdy nestal a tak stráca akýkoľvek právny záujem na určení vlastníckeho práva v tomto konaní.

4.1. Žalobca návrhom navrhol, aby súd pripustil zmenu žaloby tak, že bol výlučným vlastníkom pozemku registra „C“ v katastrálnom území Y., obec Y., okres I. s parcelným číslom XXXX, orná pôda o výmere 684 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18.8.2016 Okresného úradu I., odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10.10.2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To.

4.2. Návrh odôvodnil tým, že na základe kúpnej zmluvy č. 30203/4894/2015/Lužianky/007/3410 bola ako vlastníka pozemku zapísaná do katastra nehnuteľností spoločnosť MH Invest s.r.o. a na základe kúpnej zmluvy č. 20160027 spoločnosť MH Invest II s.r.o. Právoplatnosťou uvedeného rozhodnutia došlo okrem iného k vyvlastneniu pozemku v prospech spoločnosti MH Invest s.r.o. a náhrada za vyvlastnenie je uložená do úschovy na Okresnom súde Nitra. Pretože má za to, že kúpna zmluva, ktorú uzavrel so žalovaným je platná a na jej základe nadobudol vlastnícke právo k pozemku, sú následné prevodu nulitné z dôvodu ich rozporu so zásadou nemo plus iuris transfere ad alium protest quam ipse habet. Vzhľadom na zápis informatívnej poznámky o súdnom konaní o určení vlastníckeho práva k pozemku je vylúčené, aby boli nadobúdatelia dobromyseľní.

4.3. Bol názoru, že vyvlastnené bolo jeho vlastnícke právo k pozemku, a teda jemu má byť vyplatená náhrada za vyvlastnenie. Pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie musí preukázať, že bol vlastníkom pozemku ku dňu jeho vyvlastnenia, ktorú skutočnosť môže preukázať iba určujúcim rozsudkom súdu, čím preukazuje svoj naliehavý právny záujem na určení požadovanom zmenenou žalobou. Pretože právoplatnosťou rozhodnutia o vyvlastnení sa stala vlastníkom pozemku spoločnosť MH Invest s.r.o., bez ohľadu na to komu bolo vlastnícke právo vyvlastnené, nemôže sa už domáhať určenia, že je vlastníkom pozemku, pretože spoločnosť MH Invest II s.r.o. ako aj MH Invest s.r.o. nadobudli pozemok v čase, keď v katastri nehnuteľností bola zapísaná poznámka o tomto súdom konaní, tak výrok právoplatného rozsudku v tomto konaní bude záväzný pre obe spoločnosti podľa § 228 ods. 2 CSP bez ohľadu na skutočnosť, či boli stranou tohto sporu. Predložil kúpnu zmluvu uzavretú medzi ním a žalovanou, medzi žalovanou a spoločnosťou MH Invest s.r.o., medzi spoločnosťou MH Invest s.r.o. a spoločnosťou MH Invest II s.r.o., výpisy z centrálného registra zmlúv, rozhodnutia o vyvlastnení a aktuálny výpis z listu vlastníctva. Súd uznesením z 11. decembra 2017 č. k. 10C/111/2016-95 zmenu žalobného návrhu v súlade s návrhom žalobcu pripustil, pretože výsledky doterajšieho konania mohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe.

5. Právny zástupca žalovanej na pojednávaní proti žalobe namietal s odôvodnením, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože žalovaný nie je vlastníkom nehnuteľnosti. Vlastník nehnuteľnosti nadobudol vlastnícke právo vydržaním, t.j. originálnym spôsobom, ktorý sa neodvádzal od právnych predchodcov. Poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 6Co/63/2018 v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/107/2016 a na nález Ústavného súdu SR II. ÚS 137/2008, podľa ktorého by sa súd nemal zaoberať hmotným nárokom pokiaľ nie je naliehavý právny záujem na určení. Uviedol, že tento pozemok sa nachádza iba výhľadovo v území určenom na priemyselné využitie, nie je takto určený v územnoplánovacej dokumentácii obce, a teda žalobca porušil zákon.

6.1. Po posúdení podstatných skutkových a právnych argumentov strán sporu a vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie považoval za preukázané, že žalobca ako kupujúci a žalovaná ako predávajúca uzavreli 17.6.2015 kúpnu zmluvu 2015/6/B32, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá sa nachádza v katastrálnom území Y., obce Y., okres I. a bola zapísaná v liste vlastníctva číslo XXXX parcela registra „C“ parcelné číslo XXXX orná pôda výmera 1684 m³ za kúpnu cenu 300 eur. Žalovaná od zmluvy neodstúpila.

6.2. Poukázal na všeobecne známu skutočnosť, že vláda Slovenskej republiky uznesením z 8.7.2015 č. 401/2015 schválila návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii a stavba sa týka aj predmetnej nehnuteľnosti. Okresnému úradu Nitra bola 22.7.2015 doručená žiadosť Ministerstva hospodárstva SR z 20.7.2015 o zápis predkupného práva štátu, prílohou ktorej bol uvedený zoznam pozemkov podľa katastrálnych území, na ktorých je potrebné vykonať zápis predkupného práva štátu a osvedčenie o tom, že stavba „Vybudovanie strategického parku“ je významnou investíciou a jej uskutočnenie je vo verejnom záujme. Uvedená žiadosť bola zaevidovaná pod sp. zn. Z 5113/2015.

7.1. Na základe tejto kúpnej zmluvy rozhodol Okresný úrad I., katastrálny odbor o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech žalobcu. Prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra podal proti tomuto rozhodnutiu protest z dôvodu, že tento správny orgán neprihliadol na existenciu zákonného predkupného práva štátu, ktorá skutočnosť má vplyv na povolenie vkladu, predkupné právo bolo účastníkmi zmluvy obídene, čo spôsobilo absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy. Okresný úrad I. protestu prokurátora rozhodnutím z 2.11.2015 číslo UP 46/2015-9 vyhovel a rozhodnutie o povolení vkladu zrušil. Žalobca podal proti rozhodnutiu z 2.11.2015 odvolanie. Okresný úrad I., odbor opravných prostriedkov, referát katastra nehnuteľností rozhodnutím z 22.1.2016 č. UPo 6/2016-4/Br, OU-NR-OOP-2016/005621-4, k: Pd 221/15/4403-2 V 5186/2015 odvolanie zamietol a rozhodnutie z 2.11.2015 potvrdil.

7.2. Žalobca podal na Krajský súd v Nitre žalobu o preskúmanie rozhodnutia z 22.1.2016, ktoré konanie sa vedie pod sp. zn. 11S/36/2016. Krajský súd v Nitre žalobu rozsudkom z 12.7.2017 zamietol. Žalobca podal proti rozsudku kasačnú sťažnosť, o ktorej Najvyšší súd Slovenskej republiky doposiaľ nerozhodol. V obdobnej veci, ktoré konanie sa na Najvyššom súde SR vedie pod sp. zn. 6Sžrk/3/2018, na ktorú poukázal žalovaný Najvyšší súd SR kasačnú sťažnosť zamietol s odôvodnením, že okresný úrad je povinný skúmať, či do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. V inej obdobnej veci, ktoré konanie sa vedie na Najvyššom súde SR pod sp. zn. 3Sžrk/2/2018 a sp. zn. 3Sžrk/5/2017 Najvyšší súd SR kasačné sťažnosti zamietol s odôvodnením, že vzhľadom na právnu podstatu predkupného práva a účel sledovaný zákonom č. 175/1999 Z. z., ktorým je zjednodušenie usporiadania vlastníckych vzťahov potrebných na prípravu stavieb, ktoré sú významnou investíciou z hľadiska celého hospodárstva Slovenskej republiky, je zmluvná voľnosť vlastníka pozemku, ku ktorému sa viaže predkupné právo štátu obmedzená priamo zo zákona. Táto skutočnosť nespôsobuje neplatnosť zmluvy, ale dodatočnú nemožnosť plnenia záväzku.

8. Žalobca podal na súd 22.2.2016 žalobu o určenie vlastníckeho práva k uvedenému pozemku a v ten istý deň aj navrhol, aby Okresný úrad I. zapísal do katastra nehnuteľností poznámku o tejto žalobe. Poznámka bola zapísaná 23.2.2016. V obdobnej veci o určenie vlastníckeho práva vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/107/2016 súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorej zmenu nepripustil. Krajský súd v Nitre tento rozsudok potvrdil rozsudkom z 27.6.2018 č. k. 6Co/63/2018-174 s odôvodnením, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na podanej žalobe a tento nie je daný, pokiaľ výrok rozhodnutia súdu nebude zaväzovať osoby, ktoré sú ako vlastníci zapísaní v katastri nehnuteľností, pokiaľ nie sú účastníkmi konania a žalovaný nie je pasívne legitimovaný a to ani z pri uplatňovaní náhrady za vyvlastnenie, pretože nie je zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti.

9. Žalovaná ako predávajúca uzavrela 2.3.2016 so spoločnosťou MH Invest s.r.o. ako kupujúcou kúpnu zmluvu č. XXXXX/XXXX/XXXX/Y./XXX/XXXX, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k uvedenej parcele za kúpnu cenu 10 335,24 eura. Dňa 21.6.2016 uzavrela spoločnosť MH Invest s.r.o. ako predávajúca a spoločnosť MH Invest II s.r.o. ako kupujúca kúpnu zmluvu č. 20160027, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k tejto parcele už označenej ako ostatná plocha.

10. Okresný úrad Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutím z 18.8.2016 č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 rozhodol o vyvlastnení vlastníckeho práva spoločnosti MH Invest II s.r.o. k tomuto pozemku v prospech spoločnosti MH Invest s.r.o. na účel „Vybudovania strategického parku“, kat. úz. W., E., X., Y., E., J. s tým, že časť náhrady za vyvlastnenie uhradí spoločnosť MH Invest s.r.o. na účet spoločnosti MH Invest II s.r.o. a časť do súdnej úschovy, pretože na súde prebieha konanie týkajúce sa určenia vlastníckeho k tejto nehnuteľnosti. Žalobca podal proti rozhodnutiu z 18.8.2016 odvolanie, ktoré Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR rozhodnutím z 10.10.2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To zamietlo. Žalobca podal na Krajský súd v Nitre žalobu o preskúmanie tohto rozhodnutia, ktoré konanie sa vedie pod sp. zn. 11S/259/2016, pričom súdu je známe, že nebolo doposiaľ skončené. Súdu je známe aj to, že na Okresnom súde Nitra sa pod sp. zn. 12U/4/2016 vedie konanie, v ktorom vyvlastniteľ zložil do súdnej úschovy peňažnú náhradu za vyvlastnenie, ktorú súd prijal, ale doposiaľ nevyplatil príjemcovi. Predmetná parcela je aktuálne vedená na liste vlastníctva č. 3933 a jej výlučným vlastníkom parcely je MH Invest s.r.o.

11. Zistený skutkový stav posúdil prvoinštančný súd podľa § 137 písm. c/, § 228 CSP, § 132 ods. 1, § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov.

12.1. Konštatoval, že žalobca zmenenou žalobou požaduje, aby súd určil, že ku dňu vyvlastnenia nehnuteľnosti bol jej vlastníkom, t. j. požaduje určiť právo podľa § 137 písm. c/ CSP. Súd sa preto v prvom rade zaoberal tým, či žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, čo žalovaný namietal. Považoval za nesporné, že žalovaný vlastnícke právo žalobcu ku dňu vyvlastnenia pozemku popiera a že do úschovy na súde bola na základe rozhodnutia správneho orgánu zložená časť náhrady za vyvlastnenie tohto pozemku podľa § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z.. Táto náhrada bola súdom prijatá, a preto žalobca nemôže žalovať o plnenie.

12.2. Pretože náhrada nebola doposiaľ vyplatená a určenie jej príjemcu je závislé od výsledku tohto súdneho konania, má žalobca naliehavý právny záujem na určení, že bol ku dňu vyvlastnenia pozemku jeho vlastníkom. V konaní sp. zn. 12C/107/2016, na ktoré poukázal žalovaný, kde súd konštatoval nedostatok naliehavého právneho záujmu, nebola na rozdiel od tohto konania, pripustená zmena žaloby a tak predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva žalobcu.

13. V konaní nebolo sporné, že žalobca je aktívne vecne legitimovaný na podanie takejto žaloby, bolo však sporné, či je dostatok pasívnej legitimácie aj na strane žalovaného, ktorý nie je vlastníkom pozemku, pretože pozemok predal po začatí konania spoločnosti MH Invest s.r.o. Pretože však žalobca navrhol súčasne s podaním tejto žaloby, aby do katastra nehnuteľností bola zapísaná poznámka o tomto súdom konaní (ktorá poznámka bola následne do katastra zapísaná) bol by výrok o určení vecného práva k tejto nehnuteľnosti záväzný podľa § 228 ods. 2 CSP aj pre tretie osoby. Z uvedeného dôvodu nejde ani na strane žalovaného o nedostatok pasívnej vecnej legitimácie v tomto spore.

14.1. Vykonaným dokazovaním a to kúpnyimi zmluvami, rozhodnutiami orgánov verejnej správy a listami vlastníctva bolo v konaní preukázané, že rozhodnutie správneho orgánu o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalobcu na základe spornej kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovanou 15.6.2015 bolo po vyhovení protestu prokurátora právoplatne zrušené. Toto rozhodnutie bolo preskúmané v odvolacom konaní, jeho zákonnosť bola preskúmaná v konaní na správnom súde a aktuálne je predmetom konania na kasačnom súde.

14.2. V konaní nebolo sporné a bolo aj všeobecne známe, že pred ďalším rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva na základe tejto kúpnej zmluvy vzniklo štátu predkupné právo k spornému pozemku a to priamo zo zákona dňom schválenia návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii vládou 8.7.2015. Zmluvná voľnosť žalovaného ako vlastníka tohto pozemku, ku ktorému sa viazalo predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. sa tým priamo zo zákona obmedzila a žalovaný bol povinný ponúknuť pozemok prednostne štátu, čo aj urobil. Kasačný súd v obdobných veciach už skonštatoval, že v prípade ak po uzavretí kúpnej zmluvy a pred rozhodnutím právneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva vzniklo štátu predkupné právo, je správny orgán

povinný na toto predkupné právo prihladať. Uvedená skutočnosť nespôsobuje neplatnosť zmluvy, ale bráni jej realizácii a tým nastáva dodatočná právna nemožnosť dohodnutého plnenia.

15.1. Pretože plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve z 15.6.2015 (zrejme správne malo byť uvedené 17.6.2015) sa stalo po vzniku záväzku nemožným, povinnosť žalovanej plniť tak zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka a tým zanikol aj tento záväzok. Žalovaná zodpovedá žalobcovi iba za prípadnú škodu a bezdôvodné obohatenie, ktoré však žalobca v konaní od žalovaného nepožaduje. Pretože záväzok zo spornej kúpnej zmluvy zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu žalobcu na vklad vlastníckeho práva v jeho prospech na základe tejto kúpnej zmluvy, nemohol žalobca na základe tejto zmluvy nikdy nadobudnúť vlastnícke právo k predmetnému pozemku a tak nemôže byť jeho vlastníkom ani ku dňu vyvlastnenia tohto pozemku.

15.2. Súd preto žalobu zamietol a ďalšími námietkami strán sporu sa z dôvodu hospodárnosti nezaoberal a nevykonával ani dokazovanie navrhnuté na ich preukázanie. Na úspech žalobcu v spore nemôže mať z uvedeného dôvodu vplyv ani výsledok prebiehajúcich správnych konaní, resp. súdnych konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov, ktoré neboli doposiaľ skončené.

16. Pretože žalovaná bola v konaní celkom úspešná, súd jej podľa § 255 ods. 1 CSP priznal proti neúspešnému žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu. O výške trov rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP vyšší súdny úradník po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

17. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie z dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), podľa písm. f/ (súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam) a písm. h/ (rozhodnutie súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci).

18.1. Poukázal na to, že v priebehu konania bol v dôsledku zmeny skutkových okolností podaný návrh na zmenu žaloby, ku zmene skutkového stavu došlo následkom vyvlastnenia pozemkov na základe rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky v prospech spoločnosti MH Invest, s.r.o., IČO: 36 724 530, so sídlom Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava a toto rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy. Súd tento návrh žalobcu na zmenu žaloby pripustil a následne dospel k záveru, že záväzok zo spornej kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi žalobcom a žalovanou zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu žalobcu na vklad vlastníckeho práva, žalobca tak na základe tejto zmluvy nemohol nikdy nadobudnúť vlastnícke právo, a teda nemôže byť jeho vlastníkom ani ku dňu vyvlastnenia tohto pozemku.

18.2. Poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 4/2009 a na ustanovenia § 575 ods. 1 až 3 OZ, ako aj na ustanovenia 3 ods. 5 a ods. 7 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa významných investícií (ďalej len Zákon o niektorých opatreniach“) vytýkal súdu prvej inštancie, že sa vôbec nevysporiadal s právnou úpravou predkupného práva a ani s právnou úpravou dodatočnej nemožnosti plnenia, len konštatoval, že došlo k dodatočnej nemožnosti plnenia, pričom neuviedol žiadne právne argumenty, resp. právnú úvahu, ktorá by k takému záveru viedla, preto je rozhodnutie v bode 23. odôvodnenia nepreskúmateľné.

19.1. Po citácii ustanovenia § 603 OZ konštatoval, že prvoinštančný súd sa vôbec nezaoberal úpravou a účelom predkupného práva uvedenou v tomto ustanovení, keďže zákon o niektorých opatreniach neobsahuje osobitnú úpravu predkupného práva. Bez vysporiadania sa s kogentnými ustanoveniami upravujúcimi obsah a nároky spojené s porušením predkupného práva nie je možné dospieť k záveru, že v danom prípade ide o dodatočnú nemožnosť plnenia. Bez takejto analýzy následkov jednotlivých variant výkladu a ich následným vyvažovaním s cieľom a účelom, ktorý s daným ustanovením spájal zákonodarca je rozhodnutie súdu nepreskúmateľné, nedostatočne odôvodnené a arbitrárne.

19.2. Z ustanovenia § 3 ods. 7 Zákona o niektorých opatreniach vyplýva, že predkupné právo zaniká pokiaľ nedôjde k splneniu zákonných podmienok - do dvoch rokov sa nevykoná alebo nezačne vyvlastňovacie konanie. Z dikcie tohto ustanovenia vyplýva, že záväzok plniť podľa kúpnej zmluvy by bolo možné splniť aj po dohodnutej dobe.

20.1. Podľa komentára k Občianskemu zákonníku, predkupné právo upravené v ustanoveniach § 602 a nasl. OZ možno označiť za všeobecnú právnu úpravu predkupného práva, a preto použiteľnú všade tam, kde zákonom ustanovené predkupné právo neobsahuje osobitnú právnu úpravu, je zmluvným predkupným právom. Z dôvodu subsidiárnej použiteľnosti tohto ustanovenia budú tieto ustanovenia aplikovateľné aj na prípady zákonného predkupného práva, napríklad predkupného práva podielových spoluvlastníkov podľa § 140 OZ. Zákonné predkupné právo (okrem zákonného predkupného práva spoluvlastníkov, ktoré je upravené v OZ) je predmetom úpravy osobitných predpisov (Zákona o niektorých opatreniach, ale i napr. Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu).

20.2. Dodatočná (právna) nemožnosť nastáva v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok, teda na základe právneho predpisu, ktorý subjektu zakazuje také správanie, na ktoré by bol v zmysle právneho úkonu povinný. Nemôže sa jednať o také správanie (res. konanie), ktoré možno odvrátiť inými spôsobilými prostriedkami. Dôležitou skutočnosťou je, že predkupné právo štátu zostáva zachované aj voči nadobúdateľovi.

21. Výklad dodatočnej nemožnosti plnenia musí byť reštriktívny, aby nedošlo k spochybneniu zásady pacta sunt servanda a tým i k podlomeniu princípu právnej istoty. Pojmovým znakom dodatočnej nemožnosti plnenia je trvalá zmena okolností, ktorá je dotknutou stranou neovplyvniteľná. Nakoľko z ustanovenia § 3 ods. 7 Zákona o niektorých opatreniach vyplýva, že trvanie predkupného práva je časovo ohraničené a predovšetkým preto, lebo nároky z porušenia predkupného práva rieši osobitná (kogentná) právna úprava, nemôže sa jednať o dodatočnú nemožnosť plnenia. Dodatočná nemožnosť plnenia je pri predkupnom práve pojmovy vylúčená. Na základe uvedeného má žalobca za to, že prvoinštančný súd vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že nastala dodatočná nemožnosť plnenia.

22. Žalobca navrhol, aby Krajský súd v Nitre vydal uznesenie, ktorým zruší rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 10C/111/2016-174 zo dňa 24.9.2018 a vec vráti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

23. Žalovaný sa k odvolaniu nevyjadril.

24. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Nitre rozsudkom zo dňa 13. mája 2020, č. k. 5Co/68/2019-217 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie sp. zn. 10C/111/2016-174 zo dňa 24.9.2018 potvrdil a žalovanej proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

25. Na dovolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 23. novembra 2022, č. k. 1Cdo/28/2021-326 vyššie uvedený rozsudok Krajského súdu v Nitre zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd v rozhodnutí (rozhodujúco) s poukazom na ust. § 382 CSP uviedol, že sa má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. Poukázal na to, že súd prvej inštancie žalobu žalobkyne zamietol z dôvodu dodatočnej nemožnosti plnenia kúpnej zmluvy o predaji nehnuteľnosti uzatvorenej medzi sporovými stranami, pričom naliehavý právny záujem žalobkyne na určení jej vlastníckeho práva k nehnuteľnosti považoval za daný. Odvolací súd síce rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil, avšak z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení, pretože v prípade jej úspechu v konaní by nedošlo k zmene vlastníka nehnuteľnosti, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Odvolací súd k nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení poznamenal, že žalobcovi v skutočnosti podľa obsahu žaloby (zmenenej žaloby) nešlo o určenie vlastníckeho práva, ale o to, aby si uplatnil právo na predmet úschovy, čo je však už iné konanie a ani teoretickým vyhovením žaloby žalobcu by nemuselo dôjsť k odstráneniu spornosti o tom, kto je príjemcom úschovy. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manu dukčnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a znemožneniu práva procesnej strany, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

26. Po vrátení veci Najvyšším súdom Slovenskej republiky Krajskému súdu v Nitre boli strany sporu v zmysle § 382 CSP vyzvané na vyjadrenie k mienenému použitiu § 137 písm. c/ CSP v spojitosti s posudzovaním naliehavého právneho záujmu.

27. Právny zástupca žalovanej v písomnom podaní zo dňa 8.2.2022 uviedol, že určiť vlastnícke právo v minulosti nemožno. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10Sžrk/6/2018 zo dňa 24.10.2018, zamietol kasačnú sťažnosť, a teda s konečnou platnosťou rozhodol, že žalobca sa vlastníkom spornej nehnuteľnosti z dôvodu neprihliadnutia na predkupné právo štátu nikdy nestal. Žalobca k spornej nehnuteľnosti nikdy vlastnícke právo nadobudol. Otázkou uviedol, aký má naliehavý právny záujem na určovaní vlastníctva vo veci, ktorá je už v inom konaní právoplatne rozhodnutá. Poukázal na to, že protistrana nevypláca priznané trovy konaní.

28. Na výzvu odvolacieho súdu k možnému použitiu ustanovenia § 137 písm. c/ CSP písomne reagoval žalobca tak, že pôvodne sa žalobca domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom pozemku, pretože v čase podania žaloby bol ako vlastníkom pozemku evidovaný žalovaný. Tento následne predal pozemok žalovanému a následne bol pozemok vyvlastnený. V rozhodnutí o vyvlastnení zložiteľ nemohol splniť povinnosť uhradiť náhradu za vyvlastnené pozemky, pretože sú odôvodnené pochybnosti kto je veriteľom kvôli prebiehajúcim súdnym konaniam. Náhrada za vyvlastnenie mala byť vyplatená žalobcovi. Rozsudok o takom určení ako žiada žalobca bude podkladom pre rozhodnutie okresného súdu o tom, komu náhradu za vyvlastnenie pozemku patrí. Uvedené vylučuje záver, že žalobca nemá naliehavý právny záujem. Poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Nitra sp. zn. 18C/116/2016, ktoré zamietajúci rozsudok odôvodnil i z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu a nedostatku pasívnej vecnej legitímácie. Následne rozhodnutím Krajského súdu v Nitre sp. zn. 12Co/46/2019 zo dňa 3.3.2020 uvedené rozhodnutie okresného súdu zrušil. V odôvodnení poukázal na to, že pokiaľ neprebíhali konania, v ktorých sa rieši vlastníctvo k vyvlastneným pozemkom, nebol daný dôvod na postup smerujúci k úschove náhrady na súde. Poukázal na ďalší obsah a odôvodnenie rozsudku, že zmenu žaloby by súd nemal posudzovať príliš formalisticky, ale mal by sa snažiť zabezpečiť žalobcovi zákonný prístup k súdu a k prejednaniu veci pred ním, pretože v opačnom prípade na jednej strane budú figurovať peniaze vložené do úschovy súdu a na druhej strane bude prijatý záver o nutnosti zamietnutia žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení, kto bol vlastníkom v čase vyvlastnenia. Poukázal na konanie na Krajskom súde v Nitre o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o vyvlastnení pod sp. zn. 11S/259/2016, ktorého výsledkom môže byť zrušenie vyvlastnenia, teda ide o otázku, ktorá má podstatný význam aj pre rozhodnutie súdu v tejto veci, preto tu nemôže obstať argumentácia, že žalobca nemá naliehavý právny záujem. Poukázal na to, že súd je viazaný petitom po obsahovej stránke, a nie je viazaný jeho formuláciou. S poukazom na § 6 ods. 6 zákona číslo 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o útenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov uviedol, že vyplatenie náhrady je viazané na výsledok konania o vlastníctve vyvlastňovaného pozemku. Je teda možné prijať záver, že naliehavý právny záujem je daný, resp. že naliehavý právny záujem vyplýva z osobitného predpisu.

29. Odvolací súd opätovne rozhodoval o odvolaní žalobcu voči rozsudku súdu prvej inštancie sp. zn. 10C/111/2016-174 zo dňa 24.9.2018.

30. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok - ďalej len „CSP“), po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonom stanovenej lehote (§ 359, § 362 ods. 1 CSP) a že spĺňa náležitosti odvolania v zmysle § 363 CSP, preskúmal napadnuté rozhodnutie, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP), prejednal odvolanie žalobcu bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario CSP, keď v zmysle § 219 ods. 3 za použitia § 378 ods. 1 CSP oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke krajského súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením), viazaný záväzným právnym názorom dovolacieho súdu a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je vo výroku vecne správne, preto ho podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

31. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

32. Odvolací súd opätovne preskúmajúc podané odvolanie žalobcu dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Súd prvej inštancie v predmetnej veci dospel k správnym skutkovým zisteniam a záveru o nedôvodnosti podanej žaloby, ktorú napadnutým rozsudkom zamietol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s § 220 ods. 2 CSP, avšak na rozdiel od právneho názoru prvoinštančného súdu je odvolací súd

toho názoru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, čo má za následok taktiež zamietnutie žaloby.

33. S účinnosťou od 1.7.2016, prijatím zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, došlo v súlade s § 473 CSP k zrušeniu zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Nová právna úprava dôsledne dodržiava princíp okamžitej aplikovateľnosti procesnoprávných noriem, ktorý znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to aj na konania začaté pred dňom účinnosti CSP s ustanovenými výnimkami z tohto základného pravidla.

34. Podľa § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

35. Podľa § 470 ods. 2 CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní vecí, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentracii konania, ak by boli v neprospech strany.

36. Podľa čl. 2 ods. 1 CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty.

37. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo (čl. 2 ods. 2 CSP).

38. Obsahom práva na spravodlivý proces (článok 46 ods. 1 Ústavy SR) je umožniť každému, bez akejkoľvek diskriminácie, reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať a rozhodnúť. Právo na spravodlivý súdny proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, hodnotením dôkazov (sp. zn. IV. ÚS 22/04) a ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa rozhodlo v súlade s jeho požiadavkami (sp. zn. I. ÚS 50/04).

39. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (sp. zn. I. ÚS 46/05, sp. zn. II. ÚS 76/07).

40. Podľa § 137 písm. c/ CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

41. Predpokladom úspešnosti žaloby o určenie, či tu právo je alebo nie je, spočíva v tom, že strany majú vecnú legitimáciu a že na požadovanom určení je naliehavý právny záujem. Určovacia žaloba je v zmysle § 137 písm. c/ CSP preventívneho charakteru a má miesto tam, kde je pomocou nej možné eliminovať stav ohrozenia práva či neistoty v právnom vzťahu a k príslušnej náprave nemožno dospieť inak, alebo keď účinnejšie než iné procesné prostriedky vystihuje obsah a povahu daného právneho vzťahu a práve jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu predstavujúcu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou, aby na určení práva alebo právneho vzťahu bol naliehavý právny záujem.

42. Ak v konkrétnom prípade nemožno očakávať, že ho určovacia žaloba bude plniť, nebude ani splnená podmienka naliehavého právneho záujmu. Platí pritom, že takýto záver sa neviaže iba na určovaciu žalobu ako takú, ale je logicky podmienený tiež tým, z akých právnych pomerov žalobca vychádza, akého konkrétneho určenia sa domáha a tiež voči komu žaloba smeruje. O splnenie uvedených podmienok naliehavého právneho záujmu možno uvažovať v prípade, ak navrhovaný výrok súdneho rozhodnutia

bude spôsobilý vystihnúť úplný obsah hmotným právom vymedzeného vzťahu, čo logicky predpokladá, že bude záväzný pre všetky subjekty, a to len vtedy, ak všetky dotknuté subjekty budú aj stranami súdneho sporu, pretože výrok právoplatného rozsudku je v zmysle § 228 ods. 1 CSP záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku, ak nie je ustanovené inak; podľa odseku 2 citovaného ustanovenia je výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti alebo o určení neplatnosti dobrovoľnej dražby nehnuteľnosti záväzný aj pre osobu, ktorej sa týka návrh na povolenie vkladu vecného práva k nehnuteľnosti, ak bol návrh podaný v čase, keď v katastri nehnuteľností bola zapísaná poznámka o súdnom konaní.

43. Žalobca teda podaním určovacej žaloby vyjadruje, že mu k ochrane práva postačí jeho určenie - „danie mu istoty práva“. Požadované určenie sa pritom nemôže týkať existencie alebo neexistencie samotnej právnej skutočnosti, ale len práva alebo právneho vzťahu (judikatúra túto zásadu sčasti modifikovala). Určovacie žaloby majú preventívnu funkciu, smerujú k tomu, aby sa porušeniu práva v budúcnosti predišlo. Z tohto dôvodu žaloba o určenie nie je spravidla opodstatnená tam, kde sa možno domáhať ochrany žalobou na plnenie. Právo (právny vzťah), existenciu alebo neexistenciu ktorého určovací výrok vyslovuje, je týmto výrokom vždy určované len vo vzťahu k prítomnosti. Ako uvádza judikatúra (porovnaj napr. dôvody v rozsudkoch Najvyššieho súdu SR z 24. apríla 1985 sp. zn. 2 Cz 18/85, z 26. augusta 1993 sp. zn. 1 Cdo 76/93, z 24. marca 1997 sp. zn. 2 Cdo 135/96), rozsudkom nemožno zásadne určiť existenciu (prípadne neexistenciu) právneho vzťahu alebo práva za minulú dobu. Výrok rozsudku aj v konaní o určovacej žalobe musí zodpovedať právnemu vzťahu, resp. právu v prítomnom čase, t. j. v čase vyhlásenia rozsudku (podľa § 154 ods. 1 O.s.p. je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia - teraz § 217 ods. 1 prvá veta CSP - pozn. odvolacieho súdu).

44. Pre rozsudok teda nemôže byť rozhodujúci stav, ktorý tu už nie je (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR z 25. novembra 2020 sp. zn. 2 Cdo 76/2020). Iné je, že ustanovenie § 154 ods. 1 O.s.p. sa nedotýka hmotno-právnych predpisov, ktoré vznik, zmenu alebo zánik práva či povinností viažu na určitý okamih (uznesenie Najvyššieho súdu SR 28. septembra 2010 sp. zn. 2 Cdo 252/2009).

45. Z citovaných ustanovení najvyššieho súdu, a teda z ustálenej súdnej praxe vyplýva, že podľa ustanovenia o určovacej žalobe nie je prípustná žaloba o určenie, že niekomu kedysi prislúchalo vlastnícke právo. Na nedostatok predpokladu určovacej žaloby musí súd prihliadať v ktoromkoľvek stave konania.

46. Zo zmenenej žaloby žalobcu, ktorú súd prvej inštancie pripustil v priebehu konania uznesením zo dňa 11. decembra 2018, č. k. 10C/111/2016-95, a o ktorej napokon rozhodol, vyplýva, že žalobca sa domáhal vydania nasledovného rozsudku: „Určuje sa, že žalobca bol výlučným vlastníkom pozemku registra „C“ v katastrálnom území Y., obec Y. okres I. s parcelným číslom XXXX, ostatné plochy, o výmere 684 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18.8.2016 Okresného úradu I., odbor výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10.10.2016, č. 24929/2016/B624-SV/64203/To“.

47. Žalovaná v konaní pred súdom prvej inštancie namietala, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože žalovaný nie je vlastníkom nehnuteľností, avšak súd prvej inštancie v bode 18. odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedol, že do úschovy na súde bola na základe rozhodnutia správneho orgánu zložená časť náhrady za vyvlastnenie tohto pozemku podľa § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z., táto náhrada bola súdom prijatá, a preto určenie jej príjemcu je závislé na určení, že bol ku dňu vyvlastnenia pozemku jeho vlastníkom.

48. Odvolací súd sa nestotožňuje so záverom prvoinštančného súdu o tom, že žalobca mal naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že bol ku dňu vyvlastnenia predmetných nehnuteľností ich vlastníkom a svoj právny záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu odôvodňuje tým, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, že mu ku dňu vyvlastnenia (teda v minulosti) prislúchalo vlastnícke právo, a preto mal prvoinštančný súd už z tohto dôvodu žalobu žalobcu zamietnuť a ďalej už po vecnej stránke nemal posudzovať podanú žalobu.

49. Súd prvej inštancie sa síce zaoberal otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ale túto otázku neposúdil správne, avšak keďže vo veci samej správne žalobu zamietol a podľa právneho

názoru odvolacieho súdu žalobca v preskúmvanej veci nemá naliehavý právny záujem na určení, že bol ku dňu vyvlastnenia vlastníkom predmetných nehnuteľností, odvolací súd napadnutý rozsudok ako vo výroku vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

50. Odvolací súd k nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení poznamenáva, že žalobcovi v skutočnosti podľa obsahu žaloby (zmenenej žaloby) nejde o určení vlastníckeho práva, ale o to, aby si uplatnil právo na predmet úschovy, čo je však už iné konanie a ani teoretickým vyhovením žaloby žalobcu by nemuselo dôjsť k odstráneniu spornosti o tom, kto je príjemcom úschovy.

51. Odvolací súd poznamenáva, že je mu z jeho vlastnej činnosti známe, že na Okresnom súde Nitra prebieha niekoľko obdobných sporov ako kauza žalobcu a aj Krajský súd v Nitre ako odvolací súd už rozhodoval vo viacerých prípadoch a rozsudky Okresného súdu Nitra o zamietnutí žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu potvrdil (rozsudky Krajského súdu v Nitre zo dňa 7. marca 2019 č. k. 8Co/297/2018-330 a zo dňa 27. júna 2018 č. k. 6Co/63/2018174, alebo zo dňa 9. augusta č. k. 9Co/109/2020-376). Odvolací súd v tejto preskúmvanej veci sa neodklonil od právnych záverov odvolacieho súdu uvedených v obdobných rozhodnutiach Krajského súdu v Nitre, ale naopak, stotožnil sa s nimi v otázke nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení vlastníckeho práva žalobcu. Pripúšťa ale, že môže existovať iné rozhodnutie, ktoré vyhodnocujúc existenciu naliehavého právneho záujmu, presunul ťažisko zamietajúceho výroku rozsudku s odôvodnením posudzujúcim okrem iného aj „neporušenia predkupného práva“.

52. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06). Pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená, podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo strany sporu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06). Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ príslušný súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 426/2012). Právna istota spolu s požiadavkou ochrany legitímnych očakávaní principiálne neznamená právo strany sporu na rovnaké právne posúdenie jeho veci. Nesporne však znamená právo na vysvetlenie dôvodov, pre ktoré sa konajúci orgán verejnej moci od stabilného, doteraz zastávaného právneho názoru odchyľuje (III. ÚS 51/2014).

53. Odvolací súd vo vyššie uvedených odsekoch uviedol dôvody, pre ktoré nepovažuje splnenie podmienky existencie naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe tak, ako ju žalobca podal. Pretože je vhodné naznačiť, akým pohľadom je treba nazerať na taký postup účastníka (strany) konania, ktorým mu nebude znemožnený prístup k súdu (denegatio iustitiae) odvolací súd uvádza nasledovné.

54. Je potrebné poukázať na ust. § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní, a v neposlednom rade, je treba na problematiku nazerať aj v súvislosti s úschovami náhrad za vyvlastnenie. V tomto prípade ide o tvrdené súdne úschovy upravené v zák. č. 161/2015 Z. z. CMP.

55. Podľa § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z., o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov, náhradu za vyvlastnenie, ktorú nemožno vyplatiť z dôvodu, že do právoplatnosti rozhodnutia nebolo právoplatne skončené konanie o dedičstve alebo súdne konanie, alebo nebola právoplatne skončená exekúcia, ktorých predmetom je vlastníctvo vyvlastňovaného pozemku alebo vyvlastňovanej stavby, zloží vyvlastiteľ v lehote 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o vyvlastnení do úschovy na súde, v obvode ktorého sa nachádza pozemok alebo stavba.

56. Pri vyvlastnení zákonodarca počítal so situáciou, že hoci vyvlastňovaná nehnuteľnosť má v katastri zapísaného vlastníka, skutočným vlastníkom, a teda oprávneným z náhrady za vyvlastnenie môže byť niekto iný. Z toho dôvodu stanovil pravidlo podľa ktorého sú účastníkom vyvlastňovacieho konania

dotknuté osoby (§ 8 zákona o vyvlastňovaní). Obdobne v situácii, ak nemohol vyplatiť náhradu preto, že do právoplatnosti rozhodnutia (o vyvlastnení) nebolo právoplatne skončené konanie o dedičstve alebo súdne konanie, alebo nebola právoplatne skončená exekúcia, ktorých predmetom je vlastníctvo nehnuteľností, zloží náhradu za vyvlastnenie do úschovy na súde. Uvedené súvisí so situáciou, že konania o určenie vlastníckeho práva (ku dňu rozhodovania súdu) sa dotýkajú práv osôb, ktoré sa (aktuálne) cítia byť vlastníkami vyvlastňovaných nehnuteľností a to do momentu ich vyvlastnenia. Naopak od momentu vyvlastnenia sa nielenže vlastníkami cítiť nemôžu (nemusia), ale už ani ich vlastníctvo aktuálne určené byť ku dňu vyhlásenia rozsudku nemôže.

57. Z pohľadu odvolacieho súdu (v prípade ust. § 6 ods. 6 zákona o vyvlastňovaní) ide o normu, ktorá dopodrobna nerieši, čo má byť predmetom konaní „o dedičstve“, „exekúcie“ alebo „súdneho konania“, ktorých predmetom je vlastníctvo nehnuteľností. Norma skôr upravuje stav (hypotéza právnej normy), ktorý predpokladá určité pravidlo správania sa (dispozícia) týkajúce sa zloženia náhrady do úschovy. Vracajúc sa k predmetnému ustanoveniu a kladením otázky, čo je predmetom dedičského konania po poručiťovi, ak pôvodne bol vlastníkom vyvlastnenej nehnuteľnosti, ale doposiaľ nebolo dedičstvo prededené. Uvedená otázka súvisí s tým, čo je predmetom dedičstva. Predmetom dedičstva viac nemôže byť nehnuteľnosť dotknutá vyvlastnením, pretože už viac poručiťovi „nepatrí“. V dedičskom konaní sa vyvlastnená nehnuteľnosť viac nededí. Potom ani v dedičskom konaní odpoveď na otázku, kto je (resp. bol) vlastníkom nehnuteľnosti ku dňu vyvlastnenia nedostaneme. Ak by bola predmetom dedičstva náhrada za vyvlastnenie dalo by sa povedať, že náhradu by dostal ten z dedičov, ktorý by ju z dedil. Problémom môže byť situácia, ak k vyvlastneniu príde po smrti poručiťeľa, pretože predmetom dedičstva už nie je nárok z náhrady za vyvlastnenie po poručiťovi, ale ide o náhradu patriacu priamo dedičom vzhľadom na delačný dedičský systém. Inými slovami, v naznačenom prípade by prišlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti po poručiťovi (smrťou poručiťeľa) dedičmi skôr ako prišlo k vyvlastneniu. Uvedený prípad je možné ešte viac „znehľadnúť“ za situácie, že voči dedičom (pôvodne voči poručiťovi) sa vedie konanie o určenie vlastníckeho práva. Uvedené odvolací súd uvádzal k tomu, že to, že sa viedlo dedičské konanie v čase vyvlastnenia ešte nemusí dať odpoveď na otázku (po skončení dedičského konania), kto bol vlastníkom v čase vyvlastnenia. Obdobne je tomu tak v klasickej sporovom konaní o určenie vlastníctva k vyvlastnenému pozemku (ako v tomto konaní).

58. Pokiaľ ide o súdne konanie (aj prejednávane), ust. § 6 ods. 6 zák. o vyvlastnení počíta so súdnym konaním o určenie vlastníctva ako predpokladom na zloženie náhrady do úschovy. Po vyvlastnení a zložení náhrady do úschovy sa už domáhať úspešne určenia vlastníckeho práva podľa názoru odvolacieho súdu nemožno a to „na účely vyplatenia náhrady z úschov“. Svojím spôsobom konanie o úschovách je konaním o vyplatenie („o zaplatenie“) zloženej úschovy, preto nemožno pripustiť konanie o určenie.

59. Podľa § 359 CMP, ak súd prijíma do úschovy veci v prípadoch ustanovených osobitným predpisom, postupuje sa podľa ustanovení osobitného predpisu, a ak ho niet, postupuje sa podľa ustanovení tejto hlavy, a to primerane podľa povahy úschovy a jej účelu.

60. Civilný mimosporový poriadok (zákon č. 161/2015 Z. z.) upravuje konanie vo veciach notárskych úschov v §§ 333 až 358. Inými súdnymi úschovami (pozn.: § 359 CMP) sú najmä (okrem iných) súdna úschova peňazí ako náhrady za vyvlastnenie stavby alebo pozemku podľa § 113a ods. 4 StávZ. (pozn. odv. súdu aktuálne zákona č. 282/2015 Z. z.) (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 982 s.).

61. Komplexnosť posudzovania naliehavého právneho záujmu v materiálnom právnom štáte znamená, že súd vyhodnocuje komplex normatívnej úpravy do úvahy prichádzajúcich ustanovení zákonov tak, aby súdna ochrana strán sporu zodpovedala materiálnej súdnej ochrane.

62. Pri posudzovaní prostriedkov spôsobilých súdnej ochrany bolo treba povedať, že zákon v ust. § 6 ods. 6 zák. o vyvlastňovaní počítal so situáciou, že ak je predmetom súdneho konania vlastníctvo vyvlastňovaných nehnuteľností, zloží vyvlastniťel náhradu v lehote 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o vyvlastnení do úschovy na súde, v obvode ktorého sa nachádza pozemok alebo stavba.

63. Odvolací súd uvádza, že v konaní o súdnej úschove (§ 359 CMP) sa postupuje podľa osobitného predpisu, ktorým môže v tomto prípade byť zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní (pretože náhrada sa vypláca podľa tohto zákona), ale slovami zákona ak ho niet (takého osobitného zákona), potom sa postupuje podľa ustanovení tejto (siedmej) hlavy, a to primerane podľa povahy úschovy a jej účelu. Inými slovami použiteľnými ustanoveniami upravujúcimi súdnu úschovu sú ustanovenia §§ 333 a nasl. CMP (notárske úschovy) s tým, že primeranosť a povaha úschov (pri súdnej úschove) vylučuje požitie napr. ust. § 341 CMP (pretože súd námietky prijíma aj o nich rozhoduje a netreba ich predkladať súdu, keďže na súde sú).

64. O sporných skutočnostiach (teda aj o skutočnosti, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti ku dňu vyvlastnenia) sa rozhoduje postupom podľa § 343 CMP v tzv. námietkovom konaní. Ide o riadne konanie s dokazovaním. Účastníkom konania je podľa § 336 CMP zložiteľ, príjemca, ten, komu má byť predmet úschovy vydaný, a ten, koho súhlas je s vydaním predmetu úschovy potrebný. Ak k zloženiu došlo preto, že niekto iný než príjemca uplatňuje právo na vydanie predmetu úschovy, je účastníkom aj ten, kto si takéto právo uplatňuje. Uvedený postup plne korešponduje so situáciou, že v čase pred vyvlastnením sa viedlo dedičské, exekučné, alebo súdne konanie, predmetom ktorého bolo vlastníctvo k vyvlastneným nehnuteľnostiam a práve preto bola náhrada zložená do úschovy. Následne záujem a dôvod na postup v uvedených konaniach odpadol a ťažisko „spor“ o oprávnenie plnenia z uloženej úschovy sa podľa názoru odvolacieho súdu presúva do konania o úschovách, kde sa s konečnou platnosťou otázka osoby oprávnenej z náhrady vyrieši.

65. Odvolací súd poukazuje na predchádzajúcu úpravu súdnych úschov podľa zák. č. 99/1963Zb. OSP (§ 185a a nasl.), kde sa s tzv. námietkovým konaním nepočítalo. V prípade ak išlo o viaceré osoby dožadujúce sa práva na vyplatenie zloženej veci (peňazí) zákon upravoval v § 185e OSP postup, ktorý predpokladal samostatné (od konania o úschovách) odlišné incidenčné sporové konanie (porovnaj komentár Števček, M., Ficová, S. a kol. Občiansky súdny poriadok. I. diel. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, 740 s.).

66. Odvolací súd poukazuje aj na skutočnosť, že zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní aj zákon č. 161/2015 Z. z. CMP nadobudli účinnosť od 1.7.2016, preto aj s požiadavkou právneho štátu na jednotnosť a vnútornú nerozpornosť právneho poriadku (rozumný zákonodarca) možno predpokladať, že naznačený postup a závery majú opodstatnenie.

67. Podľa § 396 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

68. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

69. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

70. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

71. Podľa § 453 ods. 3 CSP, ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania.

72. O nároku na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a podľa § 453 ods. 3 CSP a žalovanej voči žalobcovi priznal náhradu trov odvolacieho konania ako procesne úspešnej strane v odvolacom konaní, pričom pre úspech v dovolacom konaní komplexne vyhodnocoval výsledok sporu ako takého a priznal nárok na náhradu aj pokiaľ išlo o trovy konania dovolacieho.

73. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 veta druhá Civilného sporového poriadku v spojení s § 3 ods. 9 posledná veta zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).